

Motion till riksdagen 2005/06:Ju563

av Ulf Holm m.fl. (mp, -)

Juridiska personers ansvar vid arbetsmiljöbrott

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en lagändring så att juridiska personer skall kunna ställas till svars för arbetsmiljöbrott.

Inledning

I Arbetsmiljöverkets rapport 2005:1, Internkontroll av arbetsmiljön och Systematiskt arbetsmiljöarbete i brottmålsdomar 1995–2004, granskas 503 domar från tingsrätter, hovrätter och Högsta domstolen. Granskningen visar bl.a. att sju personer dömts till villkorlig dom utöver påföljden dagsböter. Det finns enligt Miljöpartiet de gröna anledning att ifrågasätta huruvida dels påföljden står i rimlig paritet till brotten, dels om antalet fällande domar står i rimlig proportion till antalet åtal. Likaså och om antalet åtal speglar de verkliga orsakssammanhangen kring arbetsplatsolyckor och arbetet med att förebygga dålig arbetsmiljö.

Skyddsansvar

Arbetsmiljölagen skiljer på skyddsansvar och straffansvar.

Enligt arbetsmiljölagen innebär skyddsansvar skyldigheter att vidta åtgärder för att se till att arbetsmiljön är tillfredsställande och att eventuella risker elimineras. Enligt arbetsmiljölagens tredje kapitel fördelas detta ansvar på ett antal rollinnehavare. De beskrivs i termer av arbetsgivare, tillverkare, upplåtare osv. För rollinnehavarna är skyddsansvaret olika och i varierande grad mer eller mindre begränsat. Arbetsgivaren har det avgörande ansvaret och har i den rollen skyldighet att vidta rimliga åtgärder för att skydda arbetstagare

Fel! Okänt namn på

mot ohälsa och olycksfall. Det ska betonas att rollinnehavarnas ansvar inte utesluter varandra.

De flesta verksamheter bedrivs inom bolagsform eller inom offentlig verksamhet. Med det följer att skyddsansvaret vanligen ligger på en juridisk person. Däremot är det oklart vem eller vilka personer som ska se till att den juridiska personen uppfyller sitt skyddsansvar. Det är upp till varje arbetsgivare att internt lösa det utifrån sina förutsättningar. Det är emellertid arbetsgivarens uppgift att göra en ansvarsfördelning.

Straffansvar

Det straffrättsliga ansvaret handlar om att i efterhand fastställa vem som är ansvarig för att en olycka uppstått. Detta ansvar kan enligt svensk rätt inte riktas mot juridisk person utan måste alltid riktas mot fysisk person. Däremot kan juridisk person utsättas för t.ex. företagsbot, sanktionsavgift eller förverkande men dessa åtgärder är inget straff i juridisk mening. Vid rättslig prövning beaktas de skyldigheter en fysisk person fått i förhållande till tillräckliga befogenheter, ekonomiska resurser samt om personen i fråga haft tillräcklig kompetens. Det ska även kunna visas att den fysiska personen handlat oaktsamt och uppsåtligt.

Bra inspektionsarbete

Miljöpartiet anser att Arbetsmiljöverket gör ett omfattande och bra inspektionsarbete på arbetsplatserna. Det är uppenbart att Arbetsmiljöverket arbetar i en anda av att i samförstånd lösa arbetsmiljöproblem och inte i första hand att sätta dit arbetsgivare och dess ansvariga fysiska företrädare. Trots att Arbetsmiljöverkets inspektörer har rätt att göra oanmälda arbetsplatsbesök anmäler de vanligen sin inspektion i förväg. Enligt Arbetsmiljöverkets egen information planeras ca 36 000 inspektioner, besök och uppföljningsbesök under 2005. Vid sex av tio inspektioner skrivs ett inspektionsmeddelande där det ställs krav på förbättringar av arbetsmiljön. När det finns misstanke om brott hamnar ärendet genom anmälan hos polis och åklagare.

Få åtal

Av Arbetsmiljöverkets rapport 2005:1 framgår att få anmälningar leder till åtal enligt straffansvar. Att så är fallet beror enligt samstämmiga uppgifter på att det ofta är mycket svårt för åklagarna att säkerställa vilken fysisk person som kan ställas till ansvar. Anledningen till det är inte bristande kompetens hos åklagarmyndigheten utan snarare att lagstiftningen är otillräcklig.

Fel! Okänt namn på

Med dagens lagstiftning finns det anledning att misstänka att mindre seriösa företag kan komma undan åtal för arbetsmiljöbrott beroende på oklarheter om vem eller vilka fysiska personer som utsetts till ansvariga. På motsvarande sätt kan det vara lättare att finna de ansvariga personerna hos seriösa företag med klara och tydliga delegationsregler. Det skulle kunna betyda att medan seriösa företag får stå till svars för smärre brott mot arbetsmiljölagstiftningen kan mindre seriösa företag gå fria för betydligt allvarligare brott.

Mot denna bakgrund menar Miljöpartiet att det finns anledning att pröva rimligheten i att det inte går att ställa juridiska personer till straffrättsligt ansvar för arbetsmiljöbrott.

Stockholm den 4 oktober 2005

Ulf Holm (mp)

Karin Svensson Smith (-)

Mona Jönsson (mp)